

În cursul lunii septembrie 1982, s-au continuat săpăturile de salvare în tellul neolitic, din punctul „Măgura Cuneștilor”, aflat în marginea de sud a satului Cunești, comuna Grădiștea, jud. Călărași. Cu câțiva ani în urmă, cu ocazia unor lucrări de îndiguiere din zonă, o mare parte din așezare a fost distrusă.

Lucrările din 1982 s-au efectuat pe o porțiune restrânsă, în zona de est a măgurii, rămasă nederanjată. Acolo, în prelungirea sondajelor făcute în anii precedenți, a fost trasat un șanț, de sus, din punctul cel mai înalt al tellului, până jos, la piciorul pantei, adică până în plin pământ galben, steril din punct de vedere arheologic.

Săpăturile din 1982, de la Cunești, au avut drept scop realizarea unei noi porțiuni a profilului stratigrafic de-a lungul axului mare al stațiunii, apoi verificarea stratigrafiei stabilite prin săpăturile din ultimii doi ani și încercarea de a preciza elementele specifice pentru fiecare nivel în parte, în special, pentru ultimele niveluri, pentru care dispuneam de materiale mai puține.

Prin completările făcute, în 1982 s-a realizat întreg profilul longitudinal al așezării „Măgura Cuneștilor”, cu o lungime de peste 45 m. Este primul profil stratigrafic complet al unui tell neolitic, din sud-estul țării noastre. Până acum, dispunem de date despre câteva telluri în care s-au făcut profile parțiale.

În porțiunea cercetată s-a constatat că situația corespunde cu aceea observată și interpretată în anii precedenți, anume că ne aflăm în fața unui singur strat de cultură, cu grosimea maximă de aproximativ 4 m, împărțit, din punct de vedere stratigrafic — pe baza resturilor de lipitură din locuințe, de arsură — în 11 niveluri. Stratul de pământ corespunzător fiecărui nivel are o compoziție și grosime diferite și conține destul de multe materiale arheologice de tot felul. Ținând seama de caracteristicile lor, se poate spune că toate sînt de tip gumelnițean și, prin urmare, că întregul tell s-a format treptat datorită locuirii îndelungate, în mai multe așezări succesive, suprapuse, a purtătorilor culturii Gumelnița. La

baza stratului de cultură nu s-au descoperit vestigii mai vechi și nici la partea superioară a depunerilor nu sînt urme de locuire mai tirzii. Remarcăm totuși, că sub stratul arheologic, la partea superioară a pămîntului viu se observă un strat subțire de pămînt de culoare cafenie roșcată (sol de pădure), care seamănă foarte mult cu cel din așezarea Boian A, cuprinzînd materiale specifice fazei Vidra a culturii Boian. În cuprinsul lui, nu s-au găsit cioburi, dar la marginea măgurii sau din imediata ei vecinătate au apărut cîteva cioburi cu decor specific din faza Vidra, indiciu că și aici a viețuit o comunitate mică din timpul acelei faze.

Se cuvine subliniat că în porțiunea cercetată, din partea de est a tellului, la baza stratului de cultură gumelnițean se observă clar un strat de pînă la 0,10 m grosime de arsură neagră. El constituie o dovadă că prima comunitate gumelnițeană a dat mai întîi foc vegetației pentru a se curăța terenul. Nu este exclus ca să fie vorba de un obicei de caracter magico-religios (de purificare a locului), practicat în cazul multora din așezările neolitice, de tip Gumelnița, din Muntenia.

În porțiunile săpăturilor duse pînă la pămîntul viu, s-a constatat că terenul ales de oamenii din vechime corespunde pantei cu înclinare lină a terasei joase a Dunării, fără să prezinte vreun element deosebit, specific.

Tellul, după cum s-a arătat, avea forma ovală alungită, cu axul lung orientat est-vest. Este posibil ca așezarea să fi avut un șanț de apărare spre nord.

Pentru completarea profilului longitudinal, în 1982, s-au săpat și două șanțuri scurte, în continuarea spre vest a profilului amintit, pentru a se secționa și nivelurile inferioare de la baza tellului. Cu acest prilej s-a făcut o descoperire interesantă. În porțiunea respectivă s-au păstrat urmele unor pari (cu diametrul de la 0,10 m pînă la 0,20 m; unul din ei avea 1,05 m, altul 1,45 m de la adîncimea de la care s-au observat și pînă la virful lui de jos). Găurile parilor erau aproape goale și conțineau putregai cafeniu. Ele au fost dispuse în două șiruri, la intervale de 0,50—0,80 m, unele de altele.

Sînt desigur șiruri de pari de la o locuință aflată în acea parte a așezării.

În zona centrală a stațiunii au fost atinse prin săpătură și secționare resturile a două locuințe, aflate la niveluri diferite, din perioada de început a așezării. Cea mai veche a fost distrusă prin foc, cealaltă ulterioară era reprezentată printr-un strat de 0,10—0,20 m grosime de lipitură nearsă de lut verzui (un fel de humă) amestecat cu multe paie. Acest strat suprapunea un altul alcătuit din mai multe benzi subțiri de cîteva milimetri, de diferite culori (de arsură, cenușă, lut), suprapuse, corespunzătoare unei podine de pămînt bătătorit. Prin urmare, în cuprinsul așezărilor din „Măgura Cuneștilor” sînt documentate rămășițele unor locuințe de suprafață, construite în sistem paiantă, cu podină de pămînt bătătorit.

Observațiile făcute duc la două concluzii de reținut. În așezarea studiată, într-un nivel mai vechi, locuințele au fost distruse prin foc. În alte niveluri ulterioare, resturile sînt de la locuințe nearse, deci golite de tot inventarul, părăsite și ruinate.

A doua concluzie este aceea că în zone relativ apropiate din partea de centru-sud a Munteniei, în cadrul arealului culturii Gumelnița s-au construit și folosit locuințe de suprafață construite în sistem paiantă, la începutul culturii prevăzute cu podea-platformă, iar într-o fază ulterioară, probabil s-a renunțat la acel sistem și s-au făcut numai podine de pămînt bătătorit.

În șanțul din marginea estică a tellului, la baza nivelului 4 a fost atinsă o vatră masivă arsă foarte tare. Stratul mozaicat era de 0,10 m grosime. Suprafața ei părea lustruită.

S-a acordat toată atenția și stringerii bucățelelor de cărbune, destul de numeroase, din porțiunile de arsură. Analiza bucățelelor mai mari și mai bine păstrate permite să calculăm unele secvențe dendrocronologice și în același timp să interpretăm indiciile furnizate în ceea ce privește unele elemente de climă, din perioada dată (intensitatea radiației solare și intensitatea precipitațiilor). Aici vom aminti o singură probă, ce provine de la limita dintre nivelurile 8 și 9, deci din unul din ultimele niveluri ale stațiunii. Este o bucătică de cărbune de stejar, cuprinzind porțiuni din 10 inele de creștere. La începutul perioadei reprezentate, în cel de al doilea an, regimul de precipitații era foarte scăzut. În următorii doi ani cantitatea de precipitații a crescut, pentru ca în cel de-al patrulea an să se ajungă la o cantitate foarte mare aproape dublă, de precipitații, apoi, în continuare, pînă la sfîrșitul decadei, cantitatea de precipitații a scăzut, din nou, treptat, an de an.

S-au strîns cu grijă și toate materialele privind ocupațiile.

Indiciile despre practicarea cultivării plantelor sînt destul de multe. Boabe de grîu carbonizate nu s-au găsit. În schimb, verificarea cu toată atenția a fiecărui bulgăre, cit de mic de lipitură arsă, ne-a dus la descoperirea amprenteii unui bob de grîu. În lipitura arsă și nearsă provenită din pereții locuințelor, se văd clar urmele paielor. Dintre uneltele folosite în legătură cu această ocupație semnalăm o săpăligă masivă, fragmentară, din corn de cerb, avînd păstrată o porțiune din marginea orificiului de fixare a cozii. În cursul săpăturilor și la suprafața solului s-au găsit mai multe rîșnițe întregi și fragmentare. Măsurătorile făcute asupra lor ne duc la concluzia că erau lucrate din roci dure, aduse de la sud de Dunăre, din platforma prebalcanică. Am făcut măsurători, pentru a ști mărimea medie a rîșnițelor din perioada studiată. Mărimea preferată atunci era desigur corespunzătoare unor necesități gospodărești. Dimensiunile lor variază între: 0,20 și 0,30 m lungime și între 0,13 și 0,18 m lățime. Unele au fost folosite pe ambele fețe.

Analiza oaselor de animale, făcută pe teren, ne-a dus la constatarea că în cadrul lotului predomină oasele de animale domestice. În unele niveluri majoritatea oaselor sînt de bovine, în altele cele de porc. Această specie este reprezentată mai cu seamă prin mandibule de animale tinere. Oasele de ovicaprine sînt foarte puține. Semnalăm și cîteva mandibule de ciine.

Dintre oasele de animale sălbatice menționăm: coarne de cerb, dinți de mistreț și de urs.

Cu prilejul trierii oaselor, am remarcat și un os omenesc izolat. Este un radius fragmentar, provenit probabil dintr-un mormînt neolitic, deranjat încă din vechime.

S-au scos la iveală destul de multe oase de pește, de diferite specii și mărimi, mai cu seamă vertebre și operculi. Lotul este apreciabil — fiind unul din cele mai numeroase din cele strînse pînă acum din așezările neolitice din sudul țării și va permite concluzii interesante cu privire la speciile de pești existente în vechime și despre cele vîinate de oamenii din epoca neolitică, în bălțile Dunării, din vecinătatea așezării studiate.

Membrii comunităților gumelnițene reprezentate în „Măgura Cuneștilor” au consumat o foarte mare cantitate de carne de scoici. Unul din nivelurile mijlocii ale așezării este caracterizat printr-o cantitate extrem de mare de valve de scoici Unio. În unele porțiuni ale profilului se observă cum din astfel de valve de scoici s-au format straturi de pînă la 0,10 m grosime.

Dintre unelte amintim pe cele de silex, nu prea numeroase, lucrare în majoritatea cazurilor, din silex de tip „balcanic”. Sînt documentate (fig. 1 și 2): lame (pînă la 5 cm lungime, segmente de lame, răzuitoare (pe lamă sau pe

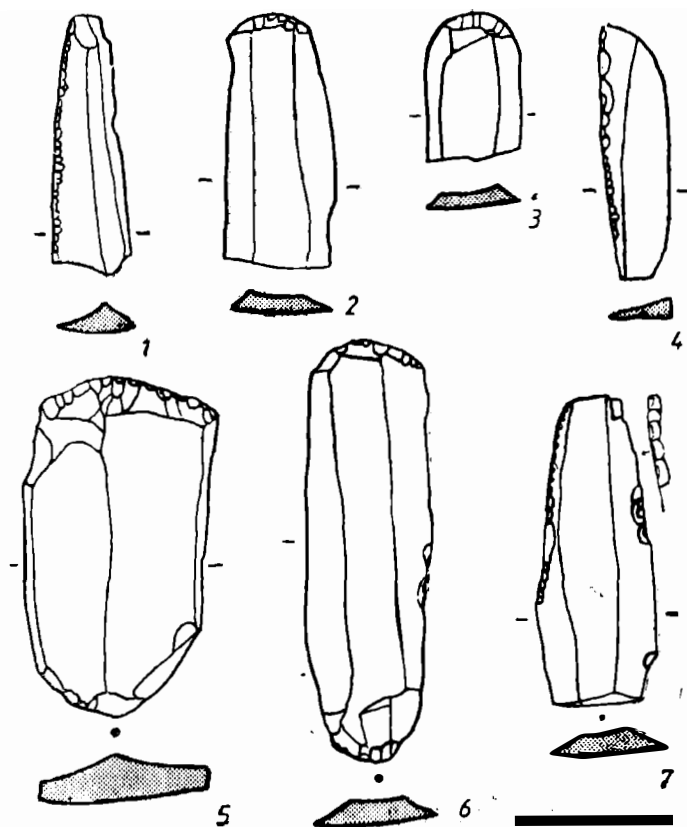

Fig. 1. Cunești. Unelte de silex (1,7 niv. 2; 2 niv. 7; 3, 6 passim; 4 niv. 5; 5 niv. 3).

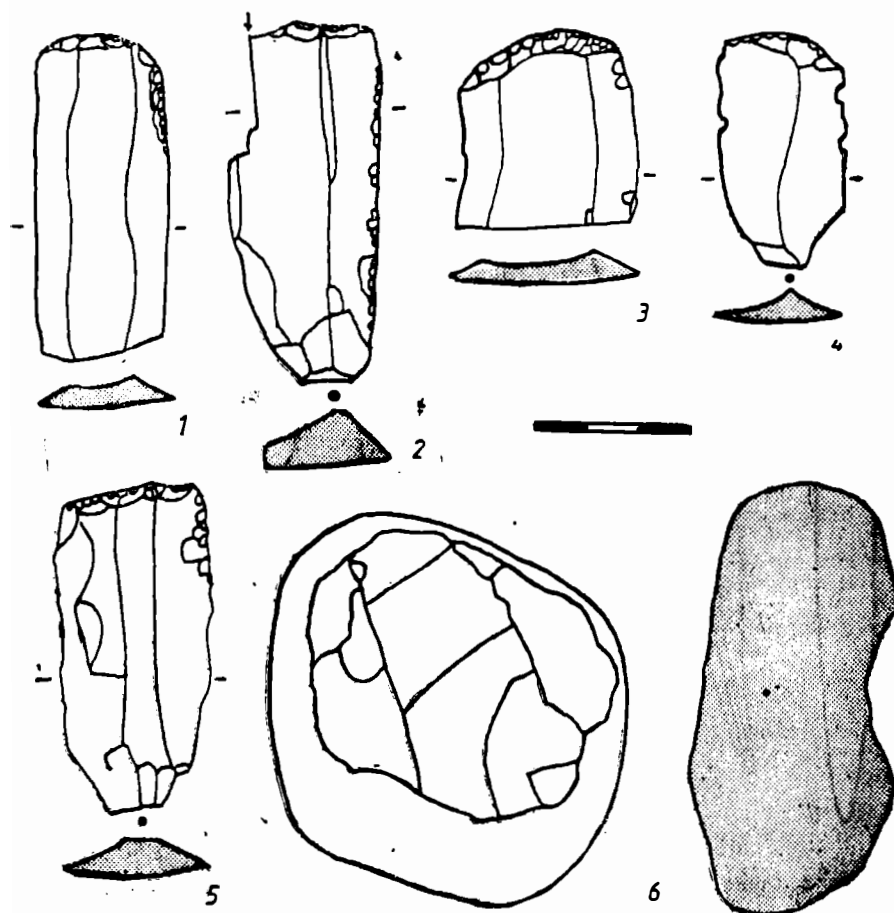

Fig. 2. Cunești. Unelte de silex (1 niv. 3; 2, 4, 5, 6 passim; 3 niv. 9; 5 niv. 8).

așchie), un topor plat, păstrat întreg și un percutor. S-a găsit o teslă și o dălțiță de piatră șlefuită (fig. 3). Mai semnalăm o sulă de os și un împungător de corn de cerb (fig. 4).

S-au descoperit mai multe pietre plate, pe care sînt cîteva jgheaburi. Este vorba de pietre folosite la șlefuirea uneltelor de piatră și de os. O piatră mare și groasă, cu o adîncitură regulată, aproape rotundă, a fost utilizată probabil vreme îndelungată drept piuă; pe par-

tea cealaltă, mai dreaptă, se văd mai multe jgheaburi regulate, rezultate din lustruirea uneltelor.

Fragmentele ceramice adunate sînt în cantitate apreciabilă. Sînt atestate două categorii ceramice :

— Vasele de uz comun erau din pastă amestecată cu cioburi pisate, modelate cu mîna, din fîșii. Forma principală era cea de borcan mai mare (pentru păstrarea rezervelor de hrană) și mai mic pentru alte scopuri gospodărești. Ele erau ornamentate cu proeminențe de diferite mărimi și forme, cu barbotină neregulată și cu briuri alveolare în relief. În diferite niveluri s-au găsit capace fragmentare în formă de ciupercă (fig. 5/1).

— Vasele din pastă fină. Majoritatea fragmentelor provin din străchini scunde, cu diametrul mare, avînd buza cu profil diferit (îngroșată sau subțire, înaltă și puțin arcuită în afară). Unele din ele mai păstrează decorul pictat cu grafit, alcătuit din motive de linii subțiri paralele, oblice. Din aceeași categorie mai sînt de amintit castronașele bitronconice și vasele mari (de circa 1 m înălțime), cu „etaj”. Menționăm și o miniatură de locuință (fig. 5/2).

În cursul săpăturilor din acest an nu s-a descoperit nici o figurină antropomorfă sau zoomorfă.

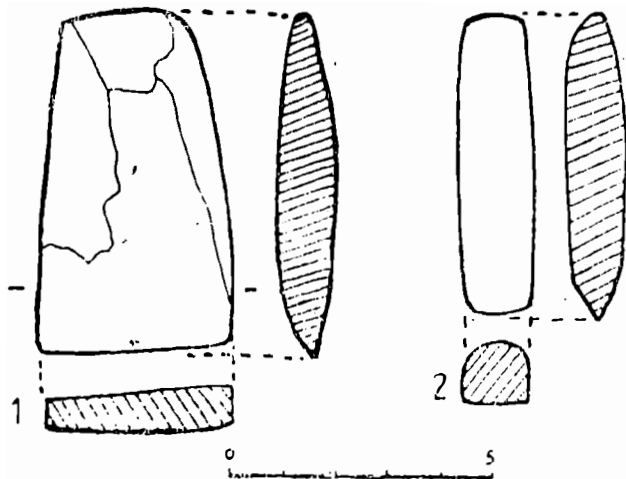

Fig. 3. Cunești. Unelte de piatră șlefuită (1niv. 4; 2 passim).

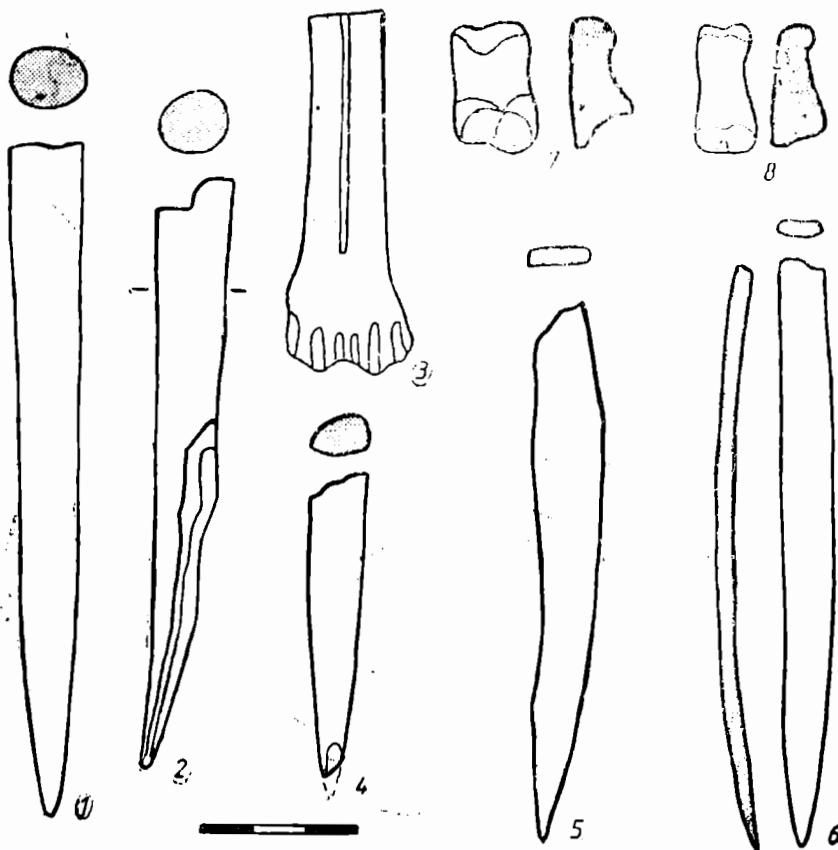

Fig. 4. Cunești. Unelte de os (1 - 4, 7, 8 passim; 5 niv. 10; 6 niv. 7).

Se cuvin semnalate și două scăunele miniaturale de lut ars, care imitau pe cele adevărate, folosite de purtătorii culturii Gumelnița. Unul din scăunele are tăblia patrată, patru piciorușe

din „Măgura Cuneștilor”, ce ne-au permis lămurirea stratigrafiei așezării, stringerea a numeroase materiale de tot felul și lămurirea unor probleme interesante din istoria comunităților culturii Gumelnița.

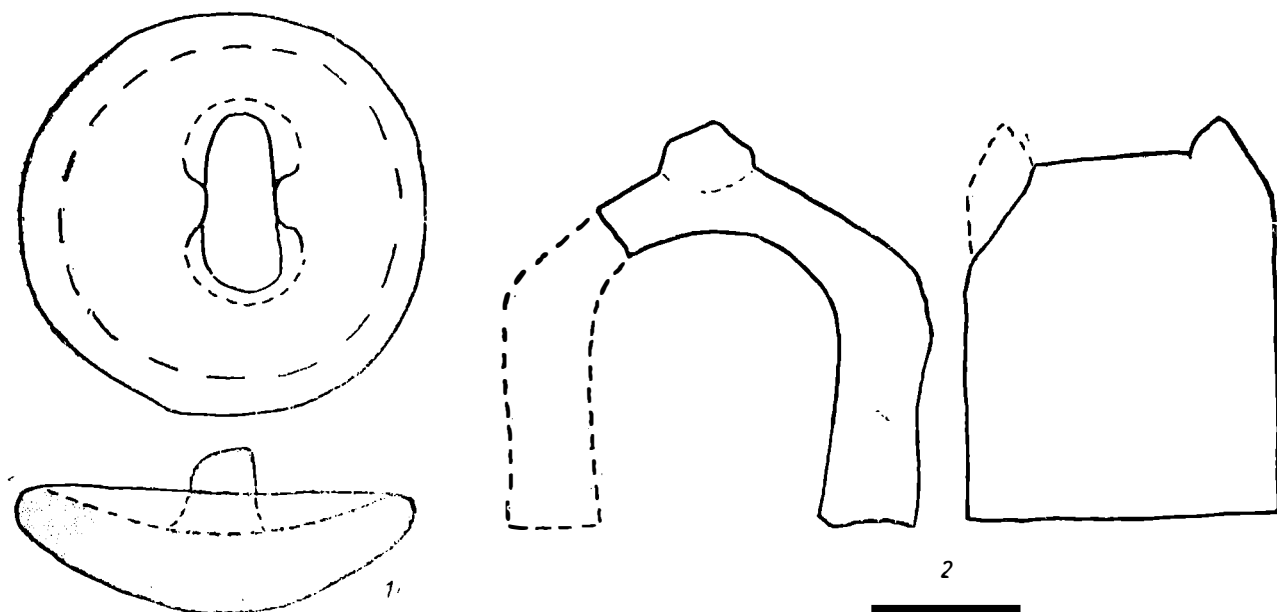

Fig. 5. Cunești. Capac (niv. 1) și miniatură de locuință (niv. 3).

și speteaza în unghi la partea superioară, cu un orificiu la mijloc. Celălalt imită un scăunel scund, făcut dintr-un butuc, rotunjit la partea inferioară, cu patru piciorușe, înfipite oblic, pentru stabilitate mai mare. Ținem să subliniem asemănarea izbitoare între acel tip de scăunel neolitic și cele folosite până în prezent de țărani, în unele zone ale țării.

Ținând seama de datele prezentate și mai ales de caracterele specifice ale ceramicii, sintem în măsură să datăm nivelurile vechi ale așezării gumelnițene de pe „Măgura Cuneștilor” la sfârșitul fazei Gumelnița A 2. Stratul de cultură gros de 4 metri dovedește că locuirea a fost repetată și de durată apreciabilă. Nivelurile superioare ale așezării datează de la sfârșitul culturii Gumelnița.

Cu aceasta încheiem raportul nostru preliminar despre rezultatele săpăturilor de salvare

L'ÉTABLISSEMENT NÉOLITHIQUE DE CUNEȘTI, DÉP. DE CĂLĂRAȘI

RÉSUMÉ

En 1982 a été réalisé le profil longitudinal (en longueur de 45 m) de l'agglomération. La couche (de 4 m), comprend 11 niveaux avec des traces d'habitations appartenant aux phases de Sultana et de Jilava de la culture de Gumelnița.

Ont été découvertes des habitations ayant les planchers en terre battue. Dans ces habitations ont été découvertes : des moulins à bras, outils en silex, ossements d'animaux domestiques (bovines, porcines, ovicaprines, chiens), ainsi que d'animaux sauvages (cerf, sanglier, ours) et de poissons. De même a été trouvé un os humain.

Les fragments céramiques sont en général caractéristiques pour les phases mentionnées de la culture de Gumelnița. On doit mentionner deux chaises miniatures en terre cuite.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. Cunești. Outils en silex (1, 7 niv. 2 ; 2 niv. 7 ; 3, 6 passim ; 4 niv. 5 ; 5 niv. 3).

Fig. 2. Cunești. Outils en silex (1 niv. 3 ; 2, 4, 6 passim ; 3 niv. 9 ; 5 niv. 8).

Fig. 3. Cunești. Outils en pierre polie (1 niv. 4 ; 2 passim).

Fig. 4. Cunești. Outils en os (1 — 4, 7, 8 passim ; 5 niv. 10 ; 6. niv. 7).

Fig. 5. Cunești. Couvercle (niv. 1) et habitation miniaturale en terre cuite (niv. 3).

